

Muhtar Babayev Haberlerine Söylem Analizi

Pelin Tekin ÇELİK
tekin.pelin@hotmail.com
0000-0003-2663-9753

Araştırma Makalesi

DOI:...

Geliş Tarihi:02.09.2025

Kabul Tarihi:22.10. 2025

Atıf Bilgisi

Çelik, P, T. (2025). Muhtar Babayev Haberlerine Söylem Analizi. *Ahi Evran Akademi, Cilt 6 (2)*, 48-61.

ÖZ

İklim değişimi konusunda farklı tartışmalar olsa da, genel görüş; küresel ölçekte yaşanan değişimin; doğal yaşanacak sürece ek olarak insan kaynaklı (antropojen) davranışların müdahalesi sonucu hızlandığıdır. Dünyamız birçok kez yok oluşla karşılaştı, ancak; yaşanan bu yok oluşlar doğal kaynaklı iken; ilk defa insan kaynaklı davranışların doğal süreci etkilemesi sebebiyle yaşanacak olması önem arz etmektedir. Küresel bir sorun olan iklim değişikliği konusuna çözüm üretmek adına; her yıl Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Taraflar Konferansı düzenlenmekte olup, 2024 yılında yirmi dokuzuncusu (COP29) 11 -22 Kasım 2024 tarihleri arasında Azerbaycan'ın Başkenti Bakü'de gerçekleşmesi planlandı, ancak konferans 24 Kasım gününe kadar yaşanan anlaşmazlıklar nedeniyle uzadı. Bu çalışmada; Azerbaycan'ın resmi devlet gazetesi olan AZƏRBAYCAN'ın 11/11-24/11/2024 tarihlerinde yer alan, COP 29'un tartışmalı olarak belirtilen Başkanı Muhtar BABAYEV'in haberlerine Van Dijk Söylem analizi yapılacaktır. Çalışmada Azerbaycan'ın resmi devlet gazetesi olan AZƏRBAYCAN' da çıkan Muhtar BABAYEV'in iklimle ilgili haberleri nasıl sundukları ve olayların haberleştirilirken nasıl kurgulandığı, T.A. Van Dijk'in söylem analizi temel alınarak anlatılmaya çalışılmıştır. Dil ve kullanıldığı bağlam arasındaki ilişki irdelenmiştir ve anlamın değişkenliğine odaklanılmıştır. Bu bağlamda Azerbaycan'ın resmi devlet gazetesi olan AZƏRBAYCAN'ın çevrim içi arşivleri incelenmiş, T.A. Van Dijk'in söylem analizi temel alınarak haber başlık ve girişlerin makro ve mikro yapısal analizi yapılarak, haberin nasıl verildiği gösterilmeye çalışılmıştır. Günümüz dünyasının en büyük küresel sorunu olarak karşımıza çıkan iklim değişikliği konusunun ev sahibi ülke basınında nasıl çerçevelendiği analiz edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: İklim değişikliği, Cop 29, Muhtar Babayev, Haber.

Discourse Analysis of Mukhtar Babayev News

ABSTRACT

Although there are different debates on climate change, the general view is that the change occurring on a global scale is accelerating as a result of human-induced (anthropogenic) behavior, in addition to the natural process. Our world has faced extinction many times, but while these extinctions were naturally caused, it is significant that this extinction will occur for the first time due to human behavior affecting the natural process. To find solutions to the global issue of climate change, the United Nations Climate Change Conference of the Parties is held annually, with the 29th (COP29) is scheduled to take place in Baku, the capital of Azerbaijan, between November 11 and 22, 2024. However, the conference was extended until November 24 due to disagreements. This study will conduct a Van Dijk Discourse Analysis on the news reports published in AZƏRBAYCAN, Azerbaijan's official state newspaper, between November 11 and November 24, 2024, regarding Muhtar BABAYEV, the controversial President of COP 29. The study attempts to explain how Muhtar BABAYEV's climate-related news items were presented in AZƏRBAYCAN, Azerbaijan's official state newspaper, and how events were framed when reported, based on T.A. Van Dijk's discourse analysis. The relationship between language and its context was examined, focusing on the variability of meaning. In this context, the online archives of AZƏRBAYCAN, Azerbaijan's official state newspaper, were examined. Based on T.A. Van Dijk's discourse analysis, a macro and micro structural analysis of the news headlines and introductions was conducted, attempting to show how the news was implicitly presented out of context. An attempt was made to analyze how the issue of climate change, which is the biggest global problem facing the world today, is framed in the host country's press.

Keywords: Climate change Cop 29 Muhtar Babayev News

Giriş

İklim değişikliği, Dünya'nın uzun vadeli hava durumu ortalamalarında meydana gelen önemli değişiklikleri ifade etmekte olup; 19. yüzyıldan beri dünya için endişe kaynağı olmuştur. Ancak bu değişiklikler doğal yaşanacak iklim değişikliğine ek olarak, özellikle son yüzyılda artan sanayileşmenin de etkisiyle, yani insan faaliyetleri nedeniyle hızla artmaktadır. Genel tanımıyla sosyal coğrafya olarak ifade edilen (sanayi, nüfus, ekonomi, enerji, enerji coğrafyası, vb. içerir) ve fiziki coğrafya olarak ifade edilen (hava, atmosfer ve iklimi, suyu, jeomorfolojiyi, ekolojiyi, bitki örtüsünü, toprağı, vb. içerir) kavramlar gelecekteki şartlarımızın ne durumda olacağıyla ilgili önemli göstergeleri belirtmektedir. Söz konusu durum tüm ülkeler için önemli sosyal, ekonomik ve politik etkileri olacaktır. Çünkü iklim değişikliğine uyum sağlamakta güçlü olan ülke ya da devletler, çözüm noktasında daha etkin ve uyumlu olabilecekken sosyo ekonomik düzeyi az olan, özellikle gelişmekte olan ülkeler olarak nitelendirebileceğimiz küçük ada devletleri ya da kıyı şeridinde yaşayan ülkeler iklim değişikliğinden daha fazla etkilenecek olup, gelecek yıllarda sosyo ekonomik düzeydeki makasın artmasıyla birlikte bu durum daha da artarak devam edecektir. (Türkeş, 2010, s. 32) İklim değişikliğiyle mücadele, insanın insanlığa karşı karşıya olduğu bir meydan okumadır ve konu hakkında siyasi, sosyo-ekonomik farkındalıklarının oluşması ve etkilerinin hafifletilmesi, ancak herkesin katılımını gerektirmektedir. İklim değişikliği, doğurmaya başladığı ağır faturalarla, dünyanın her ülkesinde farklı zamanlarda ve farklı doğa olaylarıyla kendisini hissettirmeye başlamıştır. Dünyanın her yerinden hissedilmeye başlanan etkilerinin, yakın gelecekte daha da belirginleşeceği aşikardır, bu sebeple çözüm içinde tüm dünya devletleri ortak hareket etmelidir. Evrensel konu olan iklim değişikliği, aynı zamanda tüm bilim dallarının da koordineli çalışmasını gerektirmektedir. (Çelik, 2023, s. 748) İklim değişikliğinin etkileriyle gelecek yıllarda güvenlik ve huzurumuzu etkileyecek boyutuyla da yüz yüze kalma durumlarımız olacaktır.

1. Küresel bir sorun olan iklim değişikliği habercilik kıstaslarına göre; Cop 29'da ev sahibi olan Azerbaycan'ın resmi devlet gazetesi olan AZƏRBAYCAN'da nasıl ifade edilmiştir?
2. Cop 29'un tartışmalı olarak belirtilen Başkanı Muhtar BABAYEV'in iklim değişikliği hakkında söylemleri Azerbaycan'ın resmi devlet gazetesi olan AZƏRBAYCAN'da nasıl ele alınmıştır?

Haber ve Kuramsal Kavram

Kuzey, doğu, batı ve güney kelimelerinin İngilizcelerin baş harflerinden oluşan "News" kelimesi; İngilizcede haber anlamına gelmektedir. Haber kelimesi; genel olarak da "her açıdan, durumdan meydana gelen olaylar" şeklinde ifade edilmektedir. (Girgin, 2008, s. 109) İnsanoğlu etrafında ne olduğunu kavrama, anlama ve bilgi alma isteği hedefi doğrultusunda çokça düşünmüştür. Gerbner'in belirttiği gibi; insanların diğer canlılardan farklı ve tek olduğunu, anlattıkları hikâyelerden oluşan dünyada yaşamalarından bellidir. İnsanlar öğrendikleri bilgileri veya bildiklerini sandıklarının çoğunu yalnız kendileri deneyimlememiş, duydukları hikayelerden de öğrenmişlerdir. (Gadimov, 2024) Haber; olay ya da olgu olarak ifade edilir ve çeşitli olaylar hakkında okuyucuya, kamuya bilgi aktarımını haber metinleri ile sağlar. Haber metinlerinin görevi; gerçeği değiştirmeden aktarmaktır, ancak haberi yazan, yayınlayan; kişilere ve kuruma göre de haberdeki dilin kullanımı değişiklik gösterdiğinden; haber metinleri sosyal yaşamımızı da oluşturan gerçeklik olarak ifade edilmektedir. (Fowler, 1985)

Habere çerçeve gözüyle bakan Tuchman, haberi ve haberciliği sosyolojik bir olgu olarak incelemektedir. (Tuchman, 1978) Haberi, özgürlük, olgu ve ideoloji ekseninde de tartışmaya açan Tuchman'ın, öncülerinden sayıldığı görüş ise, "Tıpkı toplumun insanların bilinçlerini şekillendirdiği gibi, insanlar da etkin olarak iş görerek toplumsal olguları inşa etmekte ve kurmaktadır" şeklindedir. Toplumsal anlamlar, insanın etkin bir biçimde inşaları ile oluşur. Heidegger de; "biz toplum içerisinde kullandığımız dille şekilleniriz." diyerek dilin bireyi, toplum içerisinde şekillendirmesine ve var etmesine vurgu yapmaktadır. Sosyolog Karl Manheim'a göre ise; bir bireyin "tek başına düşündüğünü ifade etmek doğru değildir." Doğru olan şey bireylerin, ötekilerin önceden düşündüğünü düşünerek topluma katılım sağlamasıdır." demektedir. (Matheson, 2005)

Medyanın özellikle kitle iletişim araçları kullanarak oluşturduğu haber, haberin üreticisi ve okuyucusu arasında tek taraflı bir ilişki oluşturur ve yapılan haber ile çıkar odaklarının ya da iktidarın sahip olduğu ideolojisi doğrultusunda okuyucu etkilenebilir çalışılır. Haberin yapımında kullanılan dil hem kendine özgü metinsel özellikler ve yaklaşımlar içerir hem de kendi ve diğer otoriteler arasındaki ilişkilerle betimlenir.

Eleştirel yaklaşımda haber, anlam haritaları üretme/yeniden üretme aracı olarak görülmektedir, ayrıca bir kısmı mülkiyet ve kontrole, kurumlara ve kurumsal pratiklere, bir kısmı ise yazılı ve görsel metinlere odaklanmıştır. Kejanlıoğlu, ana akım medyanın ayna metaforuna karşılık, gerçekliği yansıtacağı iddia edilen aynanın, ona baktığımız esnada medyanın teknolojik niteliği, kurumsal işleyişi ve metin sunumu düzeylerinde kırıldığını belirtmiştir. Artık medyanın dünyası, gerçekliğin aynası ve aynısı olmaktan çıkmıştır.

Haber, çoğu zaman "nesnel bilgi aktarımı" olarak görülse de, eleştirel yaklaşımlar haberin tarafsız bir gerçeklik yansıtmamasından çok, seçme, düzenleme ve sunum pratikleriyle inşa edilmiş bir söylem biçimi olduğunu vurgular. Haber bir söylem türü olup; haberde kullanılan dil, haber değerleri, başlık seçimleri, olayların nasıl çerçevelendiği toplumsal ve ideolojik bakış açılarını yansıtmaktadır. Ayrıca haberler, toplumsal grupları, olayları ve kimlikleri belirli kalıplar içinde temsil ederek kamusal algıyı şekillendirmektedir. Hangi olayların haberleştirildiği ve hangi aktörlerin seslerinin duyurulduğu, mevcut güç ilişkilerinden bağımsız değildir. Haber, toplumsal olayların yalnızca pasif bir yansıması değil, iktidar ilişkilerinin ve ideolojilerin yeniden üretildiği söylemsel bir pratiktir. Eleştirel söylem analizi, bu pratiklerin metinsel, söylemsel ve toplumsal düzeylerde nasıl işlediğini açığa çıkararak, medyanın toplumsal düzenin sürdürülmesindeki rolünü görünür kılmaktadır. Eleştirel yaklaşımlar haberi şekillendiren iktidar ilişkilerine, ideolojiye ya da söyleme yoğunlaşmışlardır. Bu yaklaşıma göre haber söylemden ibarettir ve ideolojiden bağımsız olamaz ve haber ideolojik bir söylemdir.

Başka bir anlatımla haberciliğin sosyal, ekonomik ve politik bir boyutu olduğu için her bir haber farklı bir içerikle ve perspektifle inşa edilerek aktarılmaktadır. Sonuç olarak farklı gazete ve televizyonlar da aynı haberi farklı şekilde hazırlamakta ve iletmektedirler. Çünkü kurumun ideolojik yapısı, haberin hazırlanışını, veriliş biçimini ve söylemini etkilemektedir. Kurumsal söylem haberin söylemini belirlerken, kendi söylemini de haber üzerinden yeniden üreterek hedef kitleye iletmektedir. İnal'ın dediği gibi haber medyası toplumsal gerçekliği kırmakta ve yeniden kurmaktadır. (İnal, 1996)

Söylem Analizi

Söylem analizi; medya metinlerin incelenmesi noktasında önem arz etmektedir. Eleştirel söylem analizi olarak da tanımlanan kavramın temel amacı; anlatılmak veya söylenilmeyi amaçlananı, saklı durumu ortaya çıkartmaktır. Söylem ve söylemin genel yapısı anlam, yorum, bağlam ve ideoloji unsurlarından oluşmaktadır. (Vardar, 2002, s. 202) Eleştirel söylem analizi; haberi yalnızca metinsel bir ürün değil, aynı zamanda toplumsal bağlam içinde ideolojik bir pratik olarak görür. Van Dijk, Fairclough ve Wodak gibi isimler, haberin iktidar ilişkilerini yeniden üreten bir söylem türü olduğunu vurgular. Eleştirel haber söylemini metinsel düzey (haber başlıkları, olayların hangi aktörler üzerinden sunulduğu, sözcük tercihlerinde ideolojik yönelimler) söylemsel uygulama düzeyi (haber üretim süreci, haberin tüketimi, haberin yaygınlaştırdığı toplumsal normlar), toplumsal düzey (haber egemen ideolojilerin meşrulaştırılmasına katkısı, haber aracılığıyla belirli grupların ötekileştirilmesi, siyasal, ekonomik ve kültürel bağlamlarda haberin güç ilişkilerini pekiştirmesi) olarak üç düzeyde incelemektedir. Medya söylemleri, toplumsal gerçekliğin inşasında merkezi bir role sahiptir. Haberler, televizyon programları ya da dijital medya içerikleri yalnızca "bilgi aktarma" işlevi görmez; aynı zamanda ideolojilerin, güç ilişkilerinin ve toplumsal temsillerin üretildiği alanlardır. Bu noktada Norman Fairclough ve Stuart Hall, medya söylemleri literatürünün iki öncü ismidir. Fairclough, eleştirel söylem analizinin kuramsal çerçevesini geliştirirken, Hall kültürel çalışmalar alanında temsil (representation) ve hegemonya kavramları üzerinden medya söylemlerini çözümlemiştir. (Hall, 1997)

Fairclough'un çalışmaları, medya söylemlerinin dilsel, söylemsel ve toplumsal boyutlarını bir arada inceleyen sistematik bir çerçeve sunar. Fairclough'a göre medya söylemleri, toplumsal değişim süreçlerinde önemli bir araçtır. Söylemin toplumsal yapıları dönüştürme kapasitesine dikkat çekmektedir. Fairclough; medya söylemlerini üç düzeyde ele alır: Haber metnindeki kelime seçimleri, cümle yapıları, retorik stratejiler; haberin üretim ve tüketim süreçleri, kurumların etkisi; söylemin toplumsal yapı, ideoloji ve güç ilişkileriyle bağışıklindedir. Fairclough, medyayı iktidarın ideolojik yeniden üretiminde stratejik bir alan olarak görür. Haberler, tarafsız görünse de dil seçimleriyle toplumsal eşitsizlikleri pekiştirebilir. Fairclough ve Hall'un çalışmaları, medya söylemlerinin eleştirel bir bakışla analiz edilmesinde birbirini tamamlayan iki güçlü perspektif sunar. Fairclough dil ve söylem düzeyinde ideolojik yapıların nasıl kurulduğunu incelerken, Hall medya içeriklerinin kültürel temsiller ve hegemonya bağlamında nasıl işlediğini açığa çıkarır. Bu iki yaklaşım, günümüz medya araştırmalarında hâlâ temel referans noktalarıdır ve medya söylemlerinin toplumsal işlevlerini çözümlemede vazgeçilmezdir. (Fairclough, 1992)

Teun A. Van Dijk'e göre; söylem çok boyutlu ve kolayca tarifi yapılamayacak olan bir fenomendir. Van Dijk'in eleştirel söylem analizi yöntemi; özellikle medya metnlerinin yapılarını açıklamaya çalışmaktadır ve medya söyleminin arkasında olan, görünmeyen toplumsal yapının (güç ilişkileri, değerler, ideolojiler, kimlikler) aslında nasıl metinleştirildiğiyle, dönüştürüldüğüyle ilgilenir. Amacı haberde kullanılan dilin, güç ilişkilerini ve ideolojileri nasıl yeniden ürettiğini ortaya çıkarmaktır. Söylem sadece dil değil, aynı zamanda toplumsal bir pratiktir. Haber metnlerinde söylem analizi, haber metnlerinin yalnız bilgi verme amacıyla olmadığını, belirli ideolojilerini, toplumsal rolleri ve güç ilişkilerini yeniden ürettiğini kabul etmekte olup, dilin kullanımı tesadüfi değil, toplumsal olarak işlevsel olduğunu belirtmektedir. Van Dijk'in söylem analizi, dilin toplumsal hayattaki işlevlerini anlamak için güçlü bir çerçeve sunar. Eleştirel söylem analizi sayesinde, söylemlerin yalnızca bilgi aktarmadığını; aynı zamanda ideolojileri meşrulaştırdığını, toplumsal eşitsizlikleri yeniden ürettiğini ve güç ilişkilerini pekiştirdiği görülmektedir. (Dijk, 2001, s. 92)

Van Dijk'in Söylem Analizi Yaklaşımına göre; söylemin sadece dilbilgisel yapısından değil, aynı zamanda metin organizasyonundan (başlık, giriş, argüman yapısı, tekrar eden temalar) da analiz edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Söylemin toplumsal bağlamda nasıl işlendiğini anlamak için bireylerin zihinsel modellerine bakar ve insanların söylemleri nasıl algıladığı, anlamlandırdığı ve hatırladığı, toplumsal ideolojilerin yayılmasında belirleyici görülür.

Van Dijk'e göre söylem, iktidar ilişkilerinin kurulmasında ve sürdürülmesinde merkezi bir role sahiptir. Örneğin medya söylemleri, belirli grupları "öteki" olarak konumlandırarak toplumsal eşitsizlikleri yeniden üretebilir. Van Dijk'in eleştirel söylem analizi çerçevesi, dil ile toplumsal güç arasındaki ilişkiyi çözümlemeye odaklanır. Özellikle ırkçılık, ayrımcılık, göçmenlik, siyaset ve medya gibi konularda söylemin nasıl ideolojik işlevler gördüğünü araştırır. Sözcük seçimi, retorik stratejiler, cümle yapısı, söylemin toplumsal kurumlarla (medya, siyaset, eğitim) ilişkisi ve ideolojik işlevlerini inceler. Bu doğrultuda Van Dijk'in belirlediği sistematik doğrultuda haber metinleri; *Tematik Yapı (Makro Yapı)*, *Şematik Yapı*, *Yüzey Yapı: Sözcük Seçimi ve Sözdizimi*, *Retorik ve Vurgulama Stratejileri*, *Aktörlerin Temsili Toplumsal Biliş ve İdeoloji Erişim ve Kontrol (Güç İlişkileri) başlıkları altında analiz edilmiştir.* (Dijk, 2001, s. 101)

İklim Değişikliği

İklim değişikliği ifadesi; "karşılaştırılabilir zaman dilimlerinde gözlenen doğal iklim değişikliğine ek olarak, doğrudan veya dolaylı olarak küresel atmosferin bileşimini bozan insan faaliyetleri sonucunda iklimde oluşan bir değişiklik" olarak belirtilmektedir. (Kurnaz, 2021, s. 35) Atmosfere bırakılan sera gazları, antropojen dönem olarak adlandırdığımız bu çağda; insan nedenli küresel iklim değişikliğinin bilinen en önemli nedenidir. Sera gazları dünyanın atmosferinde hem doğal, hem de insanlar tarafından yapay olarak salınan gaz halindeki bileşiklerden oluşmaktadır. (Talu, 2015, s. 27) İklim değişikliği konusu; dünyamızın en güncel sorunu haline gelmiştir. Bu sebeple de insanlar ve toplumlar üzerinde yaşadığı ciddi bir stres söz konusudur. Gerek hava durumlarındaki ani yaşanan ve değişen olaylar, felaket derecesindeki seller, gıda arzı ve erişim konusunda yaşanan problemler gibi

küresel boyutta tüm insanlığı etkileyen sorunlara neden olmaktadır. Dünyada kabul gören genel tanımı ile küresel iklim değişikliği; fosil yakıtların yakılması, arazi kullanımı değişiklikleri, ormansızlaştırma ve sanayi süreçleri gibi insan etkinlikleriyle atmosfere bırakılan sera gazı olarak adlandırılan gazların birikimlerindeki hızlı artışın, doğal sera etkisini kuvvetlendirmesi sonucunda dünyanın ortalama sıcaklıklarındaki artışı ve iklimde oluşan değişiklikleri ifade etmektedir. (UNFCCC, 2022) Günümüzün en önemli sorunu olarak gösterilen iklim krizi mevcut olup, Dünyada da son yıllarda yapılan çalışmalarda insan faaliyetlerinden kaynaklı yaşanan antropojen dönemde olduğumuzu belirtmektedirler.

Sanayi devrimiyle birlikte yaşanan teknolojik gelişmeler ve ilerlemeyle birlikte, insanoğlunun sınırlı olan doğal kaynakları aşırı ve bilinçsiz derecede kullanması, nihayetinde ortaya çıkan atıkları rastgele alıcı ortamlara bırakmaları doğayı tahrip etmiş ve doğal dengeleri bozmuştur. Söz konusu kirlilik önce yerel, devamında da küresel ölçekte büyük çevre sorunlarını ortaya çıkarmış, giderek sadece insanlığın değil dünya üzerindeki tüm canlı varlıkların yaşamını tehdit eder duruma gelmiştir. Böylece çevresel sorunların, bir bölgeyi veya ülkeyi değil tüm dünyayı tehdit eder konumda olduğu anlaşılmıştır. (Yücel & Kurnaz, 2021, s. 16) Dünyamızda bugün; sorunlar belirli, tanımlı ya da yerelle sınırlı kalmamaktadır. Dünyamızın sorunlarını “enerji”, “ekonomi”, “karbondioksit”, “nüfus” gibi başlıklar altında ülkeyi ya da bölgeyi etkileyecek şekilde değerlendirmek doğru olmayacaktır. Sorunlar hep disiplinler arası, sınır aşırı veya küreseldir. Sorunların çözümü yalnız bilimsel ve teknolojik olarak değerlendirmemeliyiz. Çünkü bilimde bilginiz, teknolojiye ise âletlerimiz mevcut olup, sorunlarımızı temel olarak siyasal, ekonomik ve kültürel olarak değerlendirmeliyiz.” (Tertrais, 2023)

Taraflar Konferansı (Conference of the Parties)

1992 yılında imzalanan, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi (UNFCCC) kapsamında her yıl düzenlenen Taraflar Konferansının (Conference of the Parties) kısaltmasıdır. COP toplantıları, dünya genelindeki ülkelerin iklim değişikliğiyle mücadele etmek için bir araya geldikleri en önemli uluslararası zirvelerdir. İlk COP toplantısı 1995’te Berlin’de (COP1) yapılmıştır. Her yıl farklı bir ülkede düzenlenmektedir. COP’un amacı; İklim değişikliğiyle mücadele için küresel düzeyde politikalar üretmek, kararlar almak ve ülkeler arası iş birliğini geliştirmektir. COP; Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi’nin (UNFCCC) üye ülkelerinin yıllık toplantısıdır. İklim değişikliği ile ilgili küresel taahhütlerin nasıl yerine getirildiğini değerlendirmek, gerekirse yeni hedefler belirlemek, finansman, teknolojik iş birlikleri, adaptasyon stratejileri gibi konuları görüşmek ana hedeflerindendir.

Düzenli olarak her sene gerçekleştirilen Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Taraflar Konferansı’nın 2024 yılında yirmi dokuzuncusu (COP29) Bakü’de yapılmıştır. 2024 yılında yapılan COP 29’un petrol zengini bir ülkede yapılması hayli dikkat çekici olmuştur. Çünkü iklim krizine sebebiyet veren durumların imalatçısı konumunda, petrol zengini olan bir ülke Azerbaycan ev sahipliği yapmıştır. COP 29’dan beklenen başta savunmasız olan ada ülkeleri olmak üzere gelişmekte olan ülkelere dağıtılacak olan fon miktarı olmuştur. Savunmasız grupta oldukları belirtilen başta ada ülkeleri olmak üzere iklim değişikliğine karşı dirençlerini artırmak, kayıp ve zararlarını asgari düzeye indirecek yeni bir finansman hedefinin belirlenmesi COP 29’dan beklenen amaçlar olmuştur. Yeni ve teknik adıyla, Yeni Sayısallaştırılmış Kolektif Hedef (NQCG) belirlenmiştir. Ülkelerin yeni yaptığı anlaşmaya göre; gelişmekte olan ülkelerin verdikleri taahhüte göre, 2035 yılına kadar düşük karbonlu bir ekonomiye geçmeleri, ayrıca iklim krizinin olumsuz etkileriyle baş edebilmeleri için bir yılda en az 1,3 trilyon dolar fon alması gerekmektedir. Fakat belirtilen miktarın sadece üç yüz milyar doları gelişmiş ülkelere hibe ve düşük faizli kredilerle en çok ihtiyaç duydukları şekilde gelmesi beklenmektedir. Paranın diğer kısmının ise; kişilerden, şahsi yatırımcılardan veya sık uçuş yapan kişilere yüklenecek vergiler ya da fosil yakıtlara gibi ayrıntılı olarak belirtilmemiş, üzerinde konuşulmamış potansiyel yeni para kaynaklarından gelmesi beklenmektedir. Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi Taraflar Konferansı’nın 29. Oturumu olarak Azerbaycan Bakü’de 11-22 Kasım 2024 tarihleri arasında olması planlanan, ancak anlaşmazlıklar nedeniyle 24 Kasım’a uzayan Dünyanın çeşitli ülkelerinden hatırı sayılı ziyaretçilerin geldiği iklim zirvesidir. (UNFCCC, 2025) Bu seneki COP 29 ‘un gerek başkan seçimi olsun gerek konuları olsun Dünya çağında hayli dikkatleri üzerine

çekmiştir. UNCF Cop 29 Azerbaycan ile ortak yayınlanan sitesinde de ilk başlık iklim finansmanı adı altında “Bakü'deki atılım 1,3 trilyon dolarlık "Bakü Finans Hedefi"ni getirdi” şeklinde olmuştur. İklim finansmanının ilk başlık olduğu COP 29’da diğer dikkat çeken nokta da COP 29 Başkanı Muhtar BABAYEV’dir. Kendisinin web sitesindeki tanıtımı şu şekildedir:

“2010 yılında Sayın Babayev, Azerbaycan Milli Meclisi'ne seçildi ve burada Doğal Kaynaklar, Enerji ve Ekoloji Parlamento Komitesi üyesi olarak görev yaptı. Siyasete girmeden önce Sayın Babayev, Azerbaycan Devlet Petrol Şirketi'nde (SOCAR) çalıştı ve burada Ekoloji Başkan Yardımcısı olarak şirketin sürdürülebilirlik ve çevre çabalarını geliştirdi ve denetledi. COP29 Başkanı olarak görevi başında bulunan Sayın Muhtar Babayev, Başkanlık Planını geliştirecek ve ilerletecek, Tarafları bir araya getirecek, Tarafların daha önceki vaatlerini yerine getirmelerini sağlayacak ve dünyanın Paris İklim Anlaşması'nın hedef ve amaçlarına ulaşabilmesi için daha büyük hedeflere ulaşmayı teşvik edecektir.” şeklinde belirtilmiştir.

Babayev’in petrol şirketi yönetici geçmişinin olması ve bu seneki COP29 ‘un petrol zengini bir ülkede gerçekleşmesi dikkatleri Azerbaycan’ın üzerine çekmiştir. Bu bağlamda küresel iklim değişikliği konusu; ekonomik, politik, çevresel gibi pek çok alanı kapsamaktadır ve Azerbaycan’ın resmi Devlet gazetesi olan Azərbycan’ın COP 29 tarihleri 11/11 - 24/11/2024 arasında Muhtar Babayev ile ilgili olan haberleri Van Dijk söylem analizi kapsamında incelenecektir

Yöntem (Söylem Analizi)

Araştırma Modeli/Deseni

Bu çalışmada, Muhtar BABAYEV içerikli haberlerdeki söylem farklılıklarını ve gazetenin milli ve ideolojik bakış açılarının haber metinlerine yansıtılıp yansıtılmadığını araştırmak için Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi kullanılmıştır. Haber içeriklerinin sağlıklı bir şekilde çözümlenmesine olanak tanıyan eleştirel söylem çözümlemesi yönteminin araştırmaya uygun olacağı düşünülmektedir. Söylem analizi yöntemiyle; tematik yapı, şematik yapı, yüzey yapı- sözcük seçimi ve sözdizimi, retorik ve vurgulama stratejileri, aktörlerin temsili, toplumsal biliş ve ideoloji, erişim ve kontrol (güç ilişkileri) olmak üzere yedi başlık altında haber metinleri analiz edilecektir.

Çalışma Grubu/Evren ve Örneklem

Söylem analizi yöntemiyle incelenen metinler, COP 29’un yapıldığı 11-24 Kasım 2024 tarihleri arasındaki Azerbaycan Resmi Devlet Gazetesi “Azərbaycan’ın” internet sayfalarındaki Muhtar BABAYEV haberleri ve görselleri ile sınırlandırılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Azerbaycan Resmi Devlet Gazetesi “Azərbaycan’ın” çevrimiçi internet sayfalarındaki Muhtar BABAYEV haberleri incelenerek arşivlenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Azerbaycan Resmi Devlet Gazetesi “Azərbaycan’ın” 11-24 Kasım 2024 tarihleri arasındaki internet sayfalarındaki Muhtar BABAYEV’in tüm haberleri ve görselleri, (6 adet haber metni, 7 adet fotoğraf) Ocak ayında “Azərbaycan’ın” çevrimiçi internet sayfalarından arşivlenmiş ve Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi ile analiz edilmiştir.

Araştırma Etiği

Azerbaycan Resmi Devlet Gazetesi “Azərbaycan”ın internet sayfalarındaki Muhtar BABAYEV haberlerinin arşivlenerek Van Dijk’in eleştirel söylem çözümlemesi yöntemi ile incelenen makale derleme makale statüsünde olduğundan etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Bulgular

Tematik Yapı (Makro Yapı)

Tematik yapıda, haber metinlerinin genel konusu hakkında verilen mesajının ne olduğu aranmıştır. Metnin genel konusunun, hangi olayları veya aktörleri ön plana çıkardığının cevaplarının verildiği alandır. Muhtar Babayev haberlerinde genel çerçeveden incelendiğinde; habercilik metinlerinde iklim krizinin altı çizilmiş ve farklı çözüm yolları için opsiyonlar aranmıştır. Konunun farkındalığının artması için kamuoyu bilinçlendirmesinin yapılması amaçlanmıştır. Bu bağlamda; ülkeleri iş birliği yapmaya çağırdığı, uzlaştırıcı söylemlere sıkça yer verildiği görülmektedir.

- 21/11/2024 tarihli Azərbaycan Gazetesi Haberi “Su Deklarasyonu” başlıklı haber,Açılış konuşmasını yapan Ekoloji ve Doğal Kaynaklar Bakanı, COP 29 Başkanı Muhtar Babayev, COP 29 tartışmalarında susuzluk sorununu öncelikli konulardan biri olduğuna dikkat çekti: “Su iklim sorunlarının ortadan kaldırılmasında belirleyici bir rol oynuyor. Buna rağmen uzun yıllar su sorunu küresel iklim tartışmalarının dışında tutuldu. İklim değişikliği ile ilgili sorunları çözerken susuzluk sorununa her yönüyle bakmamız gerekiyor. Çünkü su hayattır. Bu nedenle COP 29 Başkanlığı su konusunu bir öncelik haline getirmiştir. İklim Eylemi Bakü Diyalogu eylemlere ivme kazandırılması açısından önemlidir.” Daha sonra M. Babayev herkesi ilk Su Deklarasyonuna katılmaya davet etti. “Diyalogların hızlanması, ortaklığın artırılmasına ivme kazandıracaktır. İklim eyleminde su ortakları bulmamız gerekiyor..... Daha sonra UNEP İcra Direktörü Inger Anderson ile Ekoloji ve Doğal Kaynaklar Bakanı COP 29 Başkanı Muhtar Babayev, İklim eylemi için Su diyalogu Bakü girişimine ilişkin bir niyet anlaşması imzaladı.

İklim değişikliğinin etkisiyle yaşanacak kuraklığın altı çizilmiş ve iklim sorunlarında kilit rol oynayacak olan su sorununa, Azerbaycan’ın ev sahipliği yaptığı COP 29’da ilk defa ele alınmasını vurgulamıştır. Dünyada yaşanan ve yaşanacak olan her savaşın altında yatan maden kavramı mevcutken artık su sorunlarını da konuşmak elzem durum almıştır. Bu bağlamda bugüne kadar yapılan COP’lar da “su” sorununun ele alınmaması dikkat çekmiştir. Babayev’de bu durumun altını çizerek uluslararası kamuoyunda farkındalık yaratmak istemiştir. Haber metnindeki “katılmaya davet etti”, “her yönüyle bakmamız gerekiyor”, “ivme kazandıracaktır” cümleleri ortak amaç doğrultusunda kamusal farkındalığa ve ulusal iş birliğine ait söylemlerdir. Ayrıca “su ortakları bulmamız gerekiyor” ifadesi de; ülkelerin işbirliğinden kaçınmamaları gerektiğini belirtmekte ve daha paylaşımcı ifadeler kullanıldığı görülmektedir.

Şematik Yapı

Haber metninin belirli bir düzen içinde; başlık, özet, olay sıralaması şeklinde sunulup sunulmadığının ve bunun okuyucuyu nasıl yönlendirdiğinin cevabının arandığı bölümdür.

Fotoğraf 1. Resmi Devlet Gazetesi

Fotoğraf 2. Resmi Devlet Gazetesi

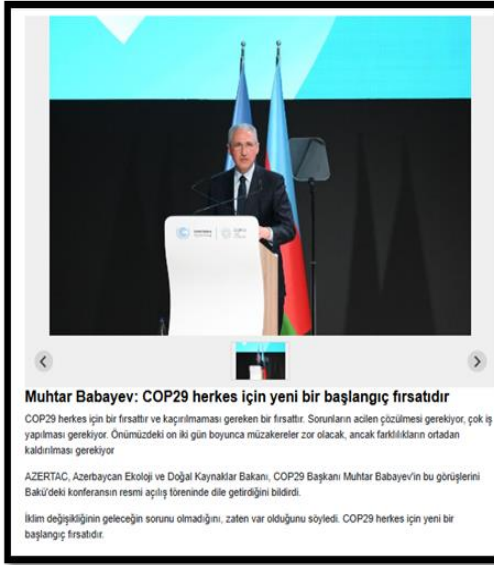
Fotoğraf 3. Resmi Devlet Gazetesi

Fotoğraf 4. Resmi Devlet Gazetesi

Fotoğraf 5. Resmi Devlet Gazetesi

Fotoğraf 6. Resmi Devlet Gazetesi
Azerbaycan (Web site: <https://azerbaijan-news.az/az> adresinden 20.01.2025 tarihinden erişilmiştir.)

Fotoğraf 7. Resmi Devlet Gazetesi

Van Dijk'in haber şemasına göre, başlık, giriş, ana olaylar, arka plan bilgisi, alıntılar ve yorum şeklinde analiz edilmiştir. Görsellerde ana konu olan Muhtar Babayev'in söylemlerinde; klasik bir söylev yapısına sahip olduğu görülmüştür. Giriş bölümünde iklim ve özelindeki vurgulardan bahsedilmiş, gelişme bölümünde; iklim müzakerelerinden ve sonuç bölümünde de tüm taraflara yönelik katılım çağrısı, beklenti ve uzlaşıdan bahsedilmiştir. Tüm haberler metinlerinde fotoğraf kullanılmamıştır. Fotoğraf 6'da "COP Başkanına ...bilgi verildi" ve Fotoğraf 7'de Muhtar Babayev'in "COP Başkanı" ifadesi yerine "üst düzey temsilcileri" ifadesi kullanılmıştır. Haber içeriklerinde Muhtar Babayev'in herhangi bir söylemi olmamasına rağmen, görselde kendi fotoğrafının kullanılması ev sahipliği ayrıcalığının kullanılıp, tarafsız bir bakış açısından çıkıldığını ve kendi üst düzey temsilcisini ön planda tutmak istediğini göstermektedir. Ayrıca "...bilgi verildi." İfadesi COP Başkanının önemini vurgulamakta ve koordinasyonun sağlanıp, konu hakimiyetinde bulunulduğunu belirtmektedir.

Yüzey Yapı: Sözcük Seçimi ve Sözdizimi

Haber metinlerinde hangi sözcüklerin olumlu ya da olumsuz çağrışım yaptığı, cümle yapısında öznenin vurgulanma biçimi ve ifadelerin netlik biçiminin analiz edildiği alandır. Muhtar Babayev haberlerinde genellikle söylemde olumlu ve yumuşak ifadelerin tercih edildiği görülmüştür. Fiiller genellikle aktif yapıda ve sorumluluk alan özne biçiminde kullanılmıştır. Örneğin; "çalışıyoruz", "duymayı bekliyoruz", "iyi bir fırsat" gibi ifadeler mevcuttur.

- 16/11/2024 tarihli Azərbaycan Haberi
COP 29 Başkanı: İklim eyleminde kültürün rolünü nihai belgeye dahil etmeye çalışacağız. Ekoloji ve Doğal Kaynaklar Bakanı ve COP 29 Başkanı Muhtar Babayev konuşmasında; COP 29 çerçevesinde birçok alana yönelik etkinliklerin düzenlendiğini belirterek; "Bugünkü etkinliğimizin kültüre adanmasından büyük mutluluk duyuyorum. Bunun için de Kültür Bakanlığı'na teşekkür ediyorum. Kültürün iklim eylemindeki rolünü de COP 29'un nihai belgesine dahil etmeye çalışacağız." dedi.

Retorik ve Vurgulama Stratejileri

Haber metninin içinde hangi bilgilerin vurgulandığı, abartma, metafor, tekrar gibi söylem araçlarının nasıl kullanıldığının belirtildiğinin analiz edilmeye çalışıldığı alandır.

- 12/11/2024 tarihli *Azərbaycan Haberi*:
“Azerbaycan Cumhuriyeti Ekoloji ve Doğal Kaynaklar Bakanı, COP 29 Başkanı Muhtar Babayev konuşmasında iklim finansmanının önemine vurgu yaparak, 1,5 derece hedefine ulaşmak için gerekli iklim finansmanını tüm ilgili taraflarla tartışma fırsatı bulunduğunu söyledi. “COP 29 Başkanlığı’ndaki müzakereleri tüm taraflarla başarıyla sonuçlandırmak için uzun süredir çalışıyoruz. Şimdi ortak bir fikre varmaları için iyi bir fırsat. Hükümetlerden özel sektöre ve uluslararası finans kuruluşlarına kadar herkesin adil ve iddialı iklim finansmanına katkıda bulunması gerekiyor. İklim finansmanını nasıl daha etkili hale getirebileceğinize dair fikirlerinizi ve daha geniş finansal mimariye katkıda bulunacak somut planlarınızı duymayı sabırsızlıkla bekliyoruz.”

Yukarıdaki haber metninde “adil ve iddialı iklim finansmanına katkıda bulunması” derken vurguyu iklim adaleti kavramına yapmıştır. “sabırsızlıkla bekliyoruz” cümlesinde motivasyon ve beklenti yaratmıştır.

Aktörlerin Temsili

Haber metinlerinde grup ayrımının olup olmadığı, olumlu-olumsuz, kurban- suçlu kahraman rollerinin nasıl dağıtıldığı analiz edildiği alandır.

- 23/11/2024 tarihli *Azərbaycan Haberi*
Muhtar Babayev: Ana hedefimiz doğrultusunda iyi bir sonuç almadan hiç kimse Bakü’den ayrılmak istemez. Son iki haftadır çok sıkı çalışıyoruz. Ana hedefimiz doğrultusunda iyi bir sonuç almadan kimsenin Bakü’den ayrılmak istemediğini biliyorum. Artık dünyanın gözü bizim üzerimizde. AZERTAC COP 29 Başkanı Muhtar Babayev’in etkinliğin kapanış genel kurul oturumunda yaptığı konuşmada bu sözleri söylediğini bildirdi. “Zaman aleyhimize işliyor. Geri kalan fikir ayrılıkları konusunda birbirinizle aktif olarak çalışmanızı rica ediyorum.” diye ekledi.

Metinlerin analizinde Muhtar Babayev ve COP 29 organizasyonu “çalışan”, “çözüm arayan” aktörler olarak sunulmuştur. “Hükümetler”, “özel sektör” ve “uluslararası finansal kuruluşlar” tüm aktörlerin süreç içerisinde konuya dahil edilmeleri gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum eşit, adil bir sorumluluk duygusu oluşturması açısından pozitif yönlü güçlüdür.

Ayrıca 12/11/2024 tarihindeki *Azərbaycan Gazetesi* haberinde de; Cop 29’un ana konusu olan iklim fonu hakkında Muhtar BABAYEV’in sözlerine geniş yer verildiği görülmektedir. Babayev’in tüm sektör liderlerine iklim finansmanına katkıda bulunması gerektiğini dair teşvik edici ve ev sahibi ülke olarak köprü vazifesi göreceklərini, ancak tüm dünya ülkelerinin bu köprüye çözüm bulması gerektiğine dair söylemleri olduğu görülmektedir.

COP 29’un tartışmalı Başkanı Muhtar BABAYEV’in Başkanlığı alması görsel ve metinsel olarak ayrıntılı şekilde *Azərbaycan Gazetesi*’nde yer aldığı görülmektedir. (Resmi Devlet Gazetesi Azerbaijan, 2025) Muhtar BABAYEV’in siyasetçi meslektaşlarına samimi, yapıcı ve olumlu söylemlerinin yer aldığı ve *The Guardian*’da yer alan sözleri de belirtilmiştir.

- 19/11/2024 tarihli *Azərbaycan Haberi*
The Guardian: BM, COP 29’a katılan ülkeleri somut kararlar almaya çağırırdı.
The Guardian ayrıca COP 29 Başkanı Muhtar Babayev’in şu sözlerine de yer verdi. “Siyasetçiler adil ve iddialı bir anlaşmaya varma gücüne sahiptir. Bu sorumluluğu yerine getirmek, bu konuyu bir an önce ve yapıcı bir şekilde ele almalıdırlar. Mümkün olan en yüksek hırs gerçekten zordur ve cesaret gerektirir. Meslektaşlarım şimdi cesur olma zamanı”

Ayrıca Taraflar Konferansının uzamasına bağlı olarak BABAYEV devletlerin her konuda mutabık kalamamasına rağmen ortak çalışmadan ayrılmamaları gerektiğini belirttiği söylemleri de

belirtilmiştir. Dolayısıyla BABAYEV'in aktör olarak temsili, uzlaştırıcı, yapıcı, pozitif ve güçlü konumundadır.

Toplumsal Biliş ve İdeoloji

Haber metinlerinde söylemin, okuyucunun hangi toplumsal durumlara atıfta bulunduğunun ve hangi ideolojik çerçevede içeriklerin olduğunun analiz edildiği bölümdür. Van Dijk'e göre, medya söylemi kolektif belleği etkileyen bir "toplumsal biliş" üretir mottosundan hareketle yapılan analizde; söylemlerin toplumsal bellekteki "iklim krizi eşitsizliği" söylemini dengelemek amacıyla eşit katılımı bulundurulması ve adalet temasının altının çizildiği görülmektedir. Haber metinlerinde ideolojik olarak yapıcı, diplomasiyi ve uzlaşmayı öne çıkaran bir yaklaşım yansıttığı görülmektedir.

Erişim ve Kontrol (Güç İlişkileri)

Haber söylemin üretim ve dağıtım sürecinde kimlerin söz sahibi olduğu medya sahipliğinin ve politik ilişkilerin içeriği nasıl etkilediğinin analiz edildiği bölümdür.

- 14/11/2025 tarihli *Azərbaycan Haberi*
BAKÜ 14 Kasım AZERTAC Bakü İklim Zirvesi çerçevesinde düzenlenen interaktif tartışmaların ardından "COP 29: iş, yatırım ve yardım konulu genel kurul oturumu konuşmalarla devam etti. AZERTAC, COP29 Başkanı, Azerbaycan Ekoloji ve Doğal Kaynaklar Bakanı Muhtar Babayev ve Ekonomi Bakan Yardımcısı Samed Bashirli'nin etkinlikte konuştuklarını ve katılımcılara gündemdeki güncel konulara dikkatlerini azaltmamaları çağrısında bulunduğunu bildirdi. İklim değişikliğiyle mücadelenin ve BM Çerçeve Sözleşmesine taraf devletlerin projelerinin finansman kısmına bağlılığın öncelikle bir görev olduğunu kaydettiler."

Van Dijk'in eleştirel söylem çözümlemesi, sadece metnin ne aktardığıyla değil, *kimin, kime, nasıl, ne şekilde ve neden söylediğiyle* de ilgilenmektedir. Bu çok katmanlı analiz, özellikle haber metninin ideolojik işlevini açığa çıkarmak için kullanılan, etkili bir yaklaşımdır. Haber metinlerinde genel olarak finansal bakımdan güçlü devletlerin varlığı kabul edilmekle birlikte doğrudan eleştirmeden, onları "bağlılığa davet eden" bir dil üzerine hitap edilmiştir. Edilgen yapının kullanılması ve söylemlerdeki netsizlik, sorumluluğun kimde olduğunu muğlaklaştırmıştır. Bu durum da söylemdeki gücün üstü kapalı olarak tekrardan üretildiğini göstermekte ve güç ilişkilerinin aleni olarak tartışılmasından kaçınan bir söylem stratejisidir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Küresel bir sorun olan iklim krizi, Dünya devletlerini yeni bir birlik oluşturmaya mecbur bırakmıştır. Yapılan protokoller, imzalanan anlaşmaların uygulanabilirliği ve geçerliliği zaman içerisinde değişse de iklim değişikliğinin etkilerini anbean yaşamaktayız. Her sene gündemi değişen Taraflar Konferansı'nın (COP) bu seneki ana gündemi iklim finansmanı konusuydu. Bu bağlamda iklim fonunun nasıl devletler arası dağıtılacağı COP zirvesinin uzamasına neden oldu. Devletler arası yaşanan anlaşmazlıkları yönetmek bu seneki COP Başkanı BABAYEV için hayli zorlayıcı olmuştur. Kendisi hakkındaki eleştirilere rağmen yapıcı ve birleştirici tutum göstermiştir. Kendisinin ayrıca ülkesinde petrol şirketinde danışmanlık görevi yapması da dikkat çekici olarak gösterilse ve başkanlık için uygun olmadığı konuşulsa da iklim krizine dikkat çekici söylemlerini yüksek sesle belirtmiştir.

COP 29'un söylem dilinde sıkça konuşulan başlıklar ise; "adil dönüşüm", "iklim finansmanı", "su yönetimi", "iklim dayanıklılığı" ve "kapsayıcılık" olmuştur. Belirtilen söylemler, temelde gelişmiş ülke nezdindeki ülkelerin gelişmekte olan ülkelere sağlaması gereken finansman ve teknolojik desteğin iklim adaleti nezdinde değerlendirilmesini sağlamaktır. Bu bağlamda Muhtar Babayev söylemlerinde sıkça iklim adaletine, iklim farkındalığına vurgu yapmış ve konunun çözümü için uluslararası gündeme daha kalıcı biçimde taşımayı hedeflemiştir. BABAYEV'in tüm devletleri ortak akılda birleştirici ve farkındalık yaratıcı söylemleri olmasına rağmen ev sahipliği ayrıcalığı kullanılarak üst düzey yönetici olarak BABAYEV'in görselinin kullanılması ya da "COP 29 Başkanı ...bilgi verildi" ifadelerinin olması, kendilerini ön planda tutmak istediklerini

göstermektedir. Bu da ev sahibi ülke olmanın getirdiği manevi etki nedeniyle pozitif yönlü ve taraflı olarak görülmektedir.

Ayrıca finansman açıdan daha güçlü ülkelerin daha fazla sorumluluk alması iklim adaleti kavramı açısından önemli olmaktadır. Ancak açık olarak belirtilmesi gereken söylemler yerine; “İklim değişikliğiyle mücadelenin ve BM Çerçeve Sözleşmesine taraf devletlerin projelerinin finansman kısmına bağlılığın öncelikle bir görev olduğunu” belirtilmesi, yani tüm dünya devletlerinin sorumluluk alması gerektiği gibi belirsiz ifadelerin kullanılması, Dünyadaki ekonomik güç ilişkilerinin tartışmasından kaçınıldığını göstermektedir.

Muhtar Babayev’in Başkan seçilmesi Azerbaycan Devlet Gazetesi nezdinde taraflı ve Babayev’in Başkanlığını destekleyici görsel metinlerle övülürken görülmüştür. İklim finansmanı bu seneki COP zirvesinin ana gündemi olması sebebiyle daha fazla haber içeriğine sahip olduğu görülmüştür. Azerbaycan gazetesinde Babayev’in tüm devletleri ve özel sektörü iklim finansmanına katkıda bulunmaya davet ettiği, daha ortak akıl yürütmeye, birleştirici, yapıcı, olumlu ve teşvik edici söylemlerine yer verilmesi konunun amacına uygun olarak görülmüştür. Ayrıca Azerbaycan’ın ev sahibi olması noktasında bu hususlardaki öneminin de altı çizilmiştir. COP 29’da ilk defa Su Deklarasyonu yapılması da özellikle haber metni olarak verilmiş ve ev sahibi ülke olarak yaşanan ve yaşanacak olan kuraklığın farkındalığını ilk kez kendilerinin dikkate aldığını vurgulayarak belirtmeleri, tarafsızlıktan uzaktır. Azerbaycan Gazetesinin kısmi olarak taraflı ve objektiflikten uzak gazetecilik sergilediğini söyleyebilmekle birlikte COP 29 Başkanı Muhtar BABAYEV’in başkanlığın öneminin vurgulandığı birçok kez haber metinlerinde gösterilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmada Azerbaycan Gazetesinin haber sitesinde; 11 -24 Kasım 2024 tarihleri arasında COP Başkanı Muhtar BABAYEV’in haberlerine analiz yapılması istemi de yukarıda belirtilen farklılıkları ele alma biçimiyle ilgilidir. Dolayısıyla uluslararası kamuoyunda petrol geçmişi şirketin başında olması sebebiyle Başkanlığı ilan edilince eleştirilerin hedefinde olan BABAYEV; COP 29’un Başkanlığını, eleştiri okları arasında gerçekleştirmiştir. Söylemleri yapıcı, birleştirici ve pozitif yönde olmasına rağmen, COP 29’da yaşanan anlaşmazlıklardan dolayı konferansın uzamasına engel olamamıştır. İklim finansmanı COP 29’un ana maddesi olması sebebiyle, ortak akılla hareket etmek ve ülkelerin yetkili kişilerinin aynı paydada birleştirmeye çalışmak adına söylemlerde bulunan BABAYEV, iklim adaleti vurgusunu yaparken de netlikten kaçınmıştır. Küresel bir konu olan iklim değişikliği, neticede her ülkeyi ve her toplumu aynı derecede etkilemeyeceği aşikardır. İklim değişikliğine önemli ölçüde sebebiyet veren, gelişmiş ülkelerin yüksek sorumluluk almaları gerekmektedir. Ancak küresel bir konu olması ve ortak paydada buluşmak ve finansman gibi zorlayıcı konunun ana gündem olduğu COP 29’da, asıl söylenmesi gerekenlerin üstü kapalı olarak anlatılmaya çalışılması da gücünün her konumda güçlü kalmaya çalıştığıyla ilgili olduğunu söyleyebiliriz. Uluslararası siyasi mecralarda dengeleri korumak adına siyasi-politik ve ekonomik olarak güçlü kalmak gerekmektedir. Küresel bir konu olan iklim değişikliği de geniş bir çerçevede değerlendirilip ele alınması gereken bir konu olması sebebiyle, ortak kararların alınması gerekmektedir. Dünya devletlerinden beklenen ise; ekonomik olarak güçlü olanların geliştirmekte olan ülkelere finansman desteği sağlanması ve belirlenen fon miktarının adil dağılımının yapılması ve konunun sürekliliğinin gündemde kalmasıdır.

Kaynaklar

Bagatır, B. (2024, Ocak 10). *EKOIQ*. EKOIQ: <https://www.ekoiqu.com/cop29-zafer-mi-gezegene-ihanet-mi/> adresinden alındı

Çelik, P. T. (2023). İklim Değişikliğinin Küresel Güç Rekabetine Etkileri. H. Çomak içinde, *Küresel Aktörler ve Büyük Göç Rekabeti* (s. 747-761). İstanbul: Nobel Yayınevi.

Dijk, T. V. (2001). Methods of critical discourse analysis. *Multidisciplinary CDA: A plea for diversity*, s. 95-120.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and social change*. Cambridge: Polity Press.

Flor, A. G. (2004). *Environmental Communication: Principles, Approaches and Strategies of Communicaton Applied to Environmental Management*. Las Banos: University of the Philippines Open University.

Fowler, R. (1985). *Language as social practice, handbook of discourse analysis*. London: Wiley Blackwell.

Gadimov, J. (2024, Nisan 24). Herman ve Chomsky'nin Propaganda Modeli: Rızanın İmalatı: Kitle Medyasının Ekonomi Politigi. . Academia, 215-226: <https://www.academia.edu/> adresinden alındı

Girgin, M. (2008). *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*. İstanbul : Der Yayınları.

Hall, S. (1997). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage.

İklim Haber Web Sitesi. (2025, Ocak 20). İklim Haber: <https://www.iklimhaber.org/> adresinden alındı

İnal, A. (1996). *Haberi Okumak*. İstanbul: Temuçin Yayınları.

Kurnaz, L. (2021). Küresel ısınma mı küresel iklim değişikliği mi? G. Yücel, & L. Kurnaz içinde, *Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik* (s. 35-39). İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.

Matheson, D. (2005). *Media Discourse: Analysing Media Text*. Berkshire: Open University Press.

Resmi Devlet Gazetesi Azerbaycan. (2025, Ocak 20). Resmi Devlet Gazetesi Azerbaycan Web site: <https://azerbaijan-news.az/az> adresinden alındı

Talu, N. (2015). *Türkiye'de İklim Değişikliği Siyaseti*. Ankara: Phoenix.

Tertrais, B. (2023, Şubat 20). *The Climate Wars Myth* . The Climate Wars Myth : https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/twq11summertertrais.pdf adresinden alındı

Tuchman, G. (1978). *Making News: A Study in the Construction of Reality*. UK: Free.

Türkeş, M. (2010). *İklim Diplomasisi ve İklim Değişikliğinin Ekonomi Politikası*. İstanbul: Bilim ve Ütopya.

UNFCCC. (2025, Haziran 15). United Nations Climate Change: <https://unfccc.int/cop29/updates-archive> adresinden alındı

UNFCCC. (2022, Şubat 10). United Nations Climate Change: <https://unfccc.int/> adresinden alındı

Vardar, B. (2002). *Açıklamalı Dilbilim Terimler Sözlüğü*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Yücel, G., & Kurnaz, L. (2021). *Yeni Gerçeğimiz Sürdürülebilirlik*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınevi.